

EKONOMIJA I EKOLOGIJA – NOVI PRISTUP RAČUNOVODSTVENOJ PRAKSI

UVOD

Veza između računovodstva i ekonomskih aktivnosti odavno je uspostavljena. Povezivanje ekonomije i ekologije implicira sledeći korak razmatranja, a to je veza računovodstva i ekologije. Glavni izazov za privredne subjekte u savremenom okruženju je u tome da razviju svoje računovodstvene sisteme u pravcu ispunjavanja ekoloških zahteva i društvene odgovornosti u lokalnom i globalnom okruženju.

Ekološko računovodstvo je disciplina koja beleži tokove i zalihe vrednosti koji nastaju usled interakcije između ekonomskih i ekoloških sistema. Ekološko računovodstvo zasnovano je na principu održivosti i kontinuiranog rasta bogatstva za buduće generacije. Ekološko računovodstvo razvija se kao rezultat potrebe za sistematskim praćenjem uticaja promena u ekološkom okruženju na ekonomske, društvene i političke okolnosti (8).

Računovodstvo je uglavnom povezano sa ekonomskim razvojem društva. Kao i druge discipline, računovodstvo se vremenom kombinuje sa srodnim predmetima i evoluira ka tome da postane interdisciplinarna nauka, a kako bi se zadovoljile potrebe društvenog razvoja. U uslovima robne razmene, računovodstvo evidentira proizvodnju, potrošnju, rezultujući bilansom dobara za potrebe internih i eksternih interesnih strana koje učestvuju u ekonomskom sistemu.

Težnja za profitom bila je jedini, ili skoro jedini, cilj kojim su se privredni subjekti rukovodili pri donošenju odluka o svom poslovanju. Uključivanje drugih činilaca, kao što su interes potrošača, odgovornost prema društvenoj zajednici, očuvanje prirodne sredine i ekološka pitanja, rezultirali su preispitivanjem održivosti samog poslovanja. Sa prihvatanjem strategije održivog razvoja širom sveta, mnogi naučnici i stručnjaci za računovodstvo počeli su da razmišljaju o

REZIME

Ovaj rad ističe potrebu za uspostavljanjem ekološkog računovodstva, radi povezivanja ekonomskih aktivnosti ljudi i prirodnih resursa i bogatstava.

Ključne reči: ekološko računovodstvo, nova definicija računovodstva.

¹ Alfa BK Univerzitet, e-mail: jozefina.beke@live.com

² Visoka poslovna škola Valjevo, e-mail: kosana.vicentijevic@vipos.edu.rs

računovodstvenom obuhvatanju ne samo ekonomskih, već i svih drugih resursa (6.)

Resursi, životna sredina i ekologija su tri svojstvena elementa opstanka i razvoja čovečanstva i oni odražavaju različite funkcionalne odnose čoveka i prirode. Pojam 'resurs' generalno se odnosi na prirodne resurse (vodu, zemljište, minerale, šume i okeane). Prema definiciji Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, prirodni resursi mogu proizvesti ekonomske koristi za poboljšanje sadašnjih i budućih prirodnih faktora i uslova u određeno vreme i pod određenim uslovima. Pojam 'životna sredina' generalno se odnosi na prirodnu sredinu i konkretno podrazumeva različite prirodne i veštačke modifikacije prirodnih faktora koji se tiču čovekovog opstanka i razvoja. Pojam 'ekološki sistem' obuhvata tri sistema: površinski kopneni sistem, vodeni sistem i atmosferski sistem. (8)

Ekološko računovodstvo se dalje deli na sistem mikroe-kološkog računovodstva (na nivou preduzeća) i makroe-kološkog računovodstva (na nivou područja ili čitavog ekosistema). Ova podela zasniva se na sledećim procedurama:

- (1) Izvršiti normativna istraživanja koja ukazuju na osnovne karike i karakteristike ekoloških ciklusa, analizirati odnos ekoloških i ekonomskih ciklusa prema ideji održivog razvoja čoveka.
- (2) Prema tradicionalnoj teoriji računovodstva, vršiti posebne studije na principu ekološkog obračuna, potvrđivanja i merne osnove.
- (3) Pozivajući se na sadržaj sistema računovodstva resursa i ekološkog računovodstva, izvoditi u pojedinačnim studijama osnovne elemente ekološkog računovodstva, kao što su ekološka dobra i ekološki trošak, i kombinovati ih sa podacima dobijenim terenskim istraživanjima, da bi se konstruisao ekonometrijski model.
- (4) Fokusirajući se na ekonomske aktivnosti subjekta ekološkog računovodstva, proceniti njegovu ekološku efikasnost.
- (5) Jednom faktorskom analizom i višefaktorskom analizom tražiti optimalan izbor načina razvoja i strategije održivog razvoja cirkularne ekonomije.
- (6) Izvršiti longitudinalno proučavanje karakteristika svake karike resursa, životne sredine i ekološkog ciklusa, i vršiti horizontalne studije o različitim računovodstvenim karakteristikama glavnog ekološkog sistema.
- (7) Prikupiti navedene rezultate istraživanja, konstruisati sistem analize ekološkog računovodstva sa funkcijama

jom računovodstva, odnosno evaluacije, odlučivanja i kontrole, pružajući teorijsku osnovu za razvoj ekološkog računovodstva (8).

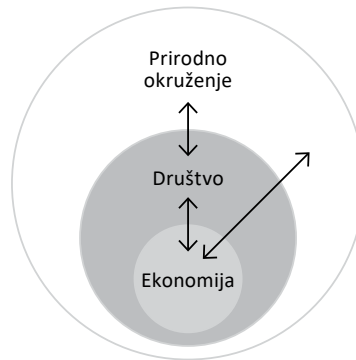
Društvena zajednica sve više očekuje od privrednih entiteta da preuzmu odgovornost za širi spektar održivosti, kao što su društveni i ekološki aspekti, koji će uticati na finansijski učinak i sposobnosti entiteta da stvaraju vrednost tokom vremena. Ekološki zahtevi su postali značajan faktor koje entiteti moraju uzeti u obzir u procesu donošenja poslovno-finansijskih odluka (7). Uvođenje ekološkog računovodstva kod entiteta utiče na bolje povezivanje strategije privrednog subjekta i životne sredine, što ima pozitivne dugoročne posledice na zaštitu životne sredine (4). Računovodstvo održivosti predstavlja odgovor na povećana očekivanja svih interesnih grupa za transparentnim, sadržajnim i kvalitetnim izveštajem koji inkorporira ekonomske, ekološke, društvene i etičke aspekte poslovanja entiteta, a zatim i na njegov ukupan uticaj na životnu sredinu, zaposlene i društvenu zajednicu (1).

Ekološko računovodstvo uglavnom se odnosi na merenje ekoloških sredstava, obaveza, troškova i koristi. Ekološka sredstva su imovina koja donosi ekonomske koristi u vlasništvu ili pod kontrolom računovodstvenog entiteta, kao što su mašine i oprema za tretman otpadnih voda, a za merenje ekološke imovine uglavnom se koristi metoda istorijskog troška. Ekološki dug je obaveza i odgovornost koju računovodstveni subjekt preuzima za ostvarivanje ekološke koristi, kao npr. ekološku taksu. Neke obaveze se mogu kvantifikovati u novčanim jedinicama ili procenama obima, dok druge moraju koristiti narativni opis. Ekološki troškovi sastoje se od, na primer, plate osoblja koje radi u ekološkom okruženju, i tada obračunski subjekt uzima stvarno plaćeni trošak kao osnovu merenja ekoloških troškova. Ekološka korist se dobija merenjem uspešnosti zaštite prirodnih resursa i životne sredine, kao što je povećanje biodiverziteta. Usled složenosti konotacije ekološke koristi, mogu se uzeti u obzir ekološke koristi i sa kvantitativnog i sa kvalitativnog aspekta. Metod kombinovanja kvantitativne i kvalitativne mere pogodan je za najveći broj entiteta.

Ekološko računovodstvo uglavnom se odnosi na merenje ekoloških sredstava, obaveza, troškova i koristi.

Najrazvijeniji okvir za obuhvatanje promena iz ekološkog računovodstva je Sistem ekološko-ekonomskog računovodstva (SEEA). Ovaj okvir usvojila je Komisija Ujedinjenih nacija za statistiku 2012. godine i on se smatra prvim međunarodnim standardom za računovodstvo prirodnih i ekonomskih resursa. Centralni okvir SEEA objedinjuje u jedinstven sistem merenja informacije o vodi, mineralima, ener-

giji, drvetu, ribama, zemljištu, zemljištu i ekosistemima, zagađenju i otpadu, itd. Centralni okvir SEEA sastoji se od više različitih računa, koji su svi integrirani i koji spajaju informacije u jedan koherentan sistem. Ovo se postiže primenom istih računovodstvenih koncepata, struktura, pravila i principa na različite skupove informacija o životnoj sredini. Pošto su ovi koncepti usklađeni sa konceptima Sistema nacionalnih računa (SNA), ove informacije o životnoj sredini mogu se integrisati sa ekonomskim informacijama.

Izvor: Prema (5)

Slika 1: Odnos ekonomije, društvenog i prirodnog okruženja

Sve veća važnost ekološkog računovodstvo dovela je do redefinisanja pojma računovodstva kao „tehničke, društvene i moralne prakse koja se bavi održivim korišćenjem resursa i odgovarajućom odgovornošću prema zainteresovanim stranama, kako bi se omogućio procvat organizacija, ljudi i prirode. (2)

LITERATURA

1. Carnegie, Garry, Parker, Lee, Tsahuridu, Eva (October 18, 2022) Accounting Research for Shaping a Better World | IFAC, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/discussion/accounting-research-shaping-better-world>. (Datum posete 15.11.2022)
2. Carnegie, Garry, Parker, Lee, Tsahuridu, Eva (April 6, 2021). Redefining Accounting for Tomorrow , Redefining Accounting for Tomorrow, IFAC. (Datum pristupa: 20.11.2022).
3. IFAC, 2022, Championing an Integrated Mindset to Drive Sustainability and Value Creation, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/publications/championing-integrated-mindset-drive-sustainability-and-value-creation> (Datum pristupa: 10.11.2022.)
4. Jovanović, D., Ljubisavljević, S., (2017), Ekološko računovodstvo i revizija kao alati upravljanja zaštitom životne sredine, Zbornik Uticaj globalizacije na poslovno upravljanje i ekonomski razvoj Šumadije i Pomoravlja, Kragujevac: Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu: 521-530.
5. Kitson, Laura (2017). CIEEM 2017 Summer Conference, Making Nature Count: Natural Capital in Policy and Practice, 22nd August, Southampton. <https://cieem.net/resource/cieem-2017-summer-conference-laura-kitson/> (Datum pristupa: 27.11.2022)
6. Krpić, Jelena (2022) Obelodanjivanje informacija o klimatskim rizicima, *Ecologika*, god. XXI, broj 106, str. 155-162.
7. Radukić, S., Stevanović, T., (2011). Ekološki zahtevi i njihov računovodstveni tretman, *Ekonomске teme*, 49 (1) 9: 111-121.
8. Zhifang Zhou, Jing Ou, Shihui Li ( ) Ecological Accounting: A Research Review and Conceptual Framework, DOI: 10.4236/jep.2016.75058

ECONOMY AND ECOLOGY – A NEW APPROACH TO ACCOUNTING PRACTICE

SUMMARY

This paper highlights the need for establishing ecological accounting, in order to connect the economic activities of people and natural resources and wealth

Keywords: ecological accounting, new definition of accounting.